

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Економічна безпека підприємства передбачає найбільш ефективне використання ресурсів для запобігання загроз і забезпечення стабільного функціонування економічної системи. Формування дієвої системи економічної безпеки підприємства означає максимально ефективне використання ресурсного потенціалу підприємства, створення адекватних організаційних структур, розробка відповідних механізмів і засобів реагування, що забезпечує стабільне функціонування підприємства на теперішньому етапі та стійкий розвиток у майбутньому.

Питання сутності та складу системи економічної безпеки підприємства ще не знайшло фінального вирішення і не має чіткого універсального формулювання. Однак, на нашу думку, систему економічної безпеки підприємства можна трактувати як концептуальну категорію, яка визначає стратегічні рамки в управлінні загрозами і є сукупністю об'єктів, суб'єктів, функціональних складників, методики оцінювання та заходів (процесів, процедур) із забезпечення економічної безпеки підприємств.

Об'єктом системи економічної безпеки підприємства є його стійкий економічний стан нині та в майбутньому. Об'єкти конкретизуються за видами ресурсів (фінансові, організаційні, кадрові, управлінські, інтелектуальні, комунікаційні, інформаційні, матеріальні (товари, майно, техніка) і технологічні), видами діяльності та показниками, які планується підвищити для убезпечення підприємства (наприклад, фінансово-економічні, виробничі тощо). Відповідно виокремлюють дві групи суб'єктів системи економічної безпеки підприємства - внутрішні та зовнішні.

За результатами вивчення економічної літератури виявлено, що основними елементами системи економічної безпеки є: фінансові (в свою чергу, поділяється на грошово-кредитний, бюджетний, податковий, борговий, банківський, валютний, емісійний, інвестиційний, фондовий, страховий, зовнішньоекономічний/ міжнародний), кадровий (в т.ч. інтелектуальний, соціальний), політико-правові, інформаційні (захист конфіденційної інформації, комерційної таємниці), виробничі або операційні (до якого належать ресурсний, техніко-технологічний, екологічний, енергетичний), фізичні (силовий/пожежний/майновий), ринкові (захищеність збутової діяльності, забезпечення конкурентоспроможності продукції та успішної позиції на ринку) та інтерфейсні (безпека взаємодії з контрагентами).

Для дослідження системи економічної безпеки вітчизняних підприємств нами була використана розширена методика оцінки стану економічної безпеки

підприємства Кракос Ю.Б. та Разгон Р.О. Дана методика передбачає розрахунок комплексної величини, яка визначається інтегральним показником. Дослідження проводилося на прикладі одного з найпотужніших вітчизняних підприємств молокопереробної галузі ПрАТ «Криворізький міськмолкозавод №1». Результати розрахунків згруповано в таблицю (табл. 1).

Таблиця 1

Значення комплексних показників-складових інтегрального показника стану економічної безпеки для ПрАТ «Криворізький міськмолкозавод №1» за 2015-2018 рр.

Складова економічної безпеки	Роки			
	2015	2016	2017	2018
Комплексний показник оцінки управління	1,000	1,000	1,000	1,000
Комплексний показник оцінки платоспроможності і фінансової стійкості	0,800	0,800	0,990	1,000
Комплексний показник ділової активності	1,000	1,000	1,000	1,000
Комплексний показник ринкової стійкості	0,769	0,849	0,881	0,850
Комплексний показник інвестиційної привабливості	1,000	1,000	1,000	1,000
Інтегральний показник економічної безпеки	4,569	4,649	4,871	4,850

Джерело: розраховано автором на основі відомостей підприємства

Для удосконалення системи оцінки нами було розширено класифікацію стану економічної безпеки в залежності від значення інтегрального показника рівня економічної безпеки (незадовільний, задовільний, нестабільний, впевнений, ідеальний). На основі наведеної класифікації рівнів економічної безпеки підприємства та розрахунків інтегрального показника економічної безпеки визначено, що ПрАТ «Криворізький міськмолкозавод №1» має «впевнений» рівень економічної безпеки. Даний стан характеризується оптимальним значенням усіх коефіцієнтів, що описують економічну безпеку досліджуваного підприємства. Однак, не зважаючи на те, що ПрАТ «Криворізький міськмолкозавод №1» характеризується досить високим рівнем економічної безпеки, було визначено, що особливу увагу необхідно приділити питанням оптимізації структури капіталу, оскільки коефіцієнт фінансування перевищує нормативні значення. А також значну загрозу несе значення коефіцієнту зносу – він має тенденцію до зростання.

На основі запропонованої на рис. 1 схеми формування та реалізації стратегії управління економічною безпекою підприємства та визначеного рівня економічної безпеки ПрАТ «Криворізький міськмолкозавод №1» встановлено, що у 2018 році для підприємства доцільним є вибір стратегії помірному зростання, спрямованої на забезпечення зростання прибутковості підприємства, на основі підвищення потенціалу формування фінансових ресурсів, використання як внутрішніх, так і зовнішніх довгострокових джерел фінансування та підвищення рівня безпеки за окремими функціональними складовими безпеки, рівень безпеки яких є недостатньо високим.

Відповідно до визначеної стратегії та з метою удосконалення системи економічної безпеки досліджуваного підприємства, нами запропоновано

напрями підвищення ефективності діяльності служби економічної безпеки ПрАТ «Криворізький міськмолокозавод №1».

До них, виходячи з цілей забезпечення економічної безпеки підприємства, слід віднести: захист законних прав підприємства та його співробітників у відносинах із державними органами, іноземними і внутрішніми партнерами і конкурентами; забезпечення збереження конфіденційної комерційної інформації підприємства, а також зразків виробів, устаткування й інформації, наданих у користування підприємству на договірній основі; досягнення внутрішньої і зовнішньої організаційної стабільності підприємства, надійності кооперативних і партнерських зв'язків, виключення ділових контактів із випадковими і несумлінними партнерами та посередниками; підвищення конкурентоспроможності інноваційної діяльності, вироблених товарів і послуг, створення сприятливої ринкової кон'юнктури для їх реалізації в умовах конкуренції на внутрішньому і світовому ринках; підтримка стабільних і вигідних для підприємства стосунків усередині колективу і зовнішніх відносин, зміцнення дисципліни праці і створення стимулів для сумлінної роботи співробітників; максимально повне інформаційне забезпечення науково-дослідної, підприємницької, виробничої та іншої діяльності підприємства задля своєчасного і належного реагування на небезпеки і загрози, що виникають.

Список використаних джерел:

1. Алькема В.Г. Теоретико-методологічні засади розвитку системи економічної безпеки логістичних утворень / В.Г. Алькема // Під. ред. д.е.н., проф. О.А. Кириченко. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2010. – 50 с.
2. Донець Л. І., Ващенко Н. В. Економічна безпека підприємства: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
3. Дуб Б. С. Система економічної безпеки підприємства: поняття та структура / Б. С. Дуб. // Управління проектами та розвиток виробництва. – 2016. – №4. – С. 5–18.
4. Захаров О.І. Теоретичні основи забезпечення економічної безпеки підприємств / О.І. Захаров // Вчені записки університету «КРОК». – 2012. – № 32. – С. 80 - 86.
5. Коваленко О. В. Про формування системи економічної безпеки підприємства / О. В. Коваленко, І. С. Болдуєв // Економічний вісник університету. - 2016. - Вип. 30(1). - С. 53-69.